Moisio

Moision kartano oli seitsemästä tilasta muodostettu rälssisäteri, joka mm. Anjalan kartanon tapaan lahjoitettiin Henrik Wreden leskelle Gertrud von Ungernille 1605. Kartano nautti säterivapautta[1] vuodesta 1675. Wrede-suvulta se siirtyi af

---

[1] **Säterivapaus** oli Ruotsin kuningas Eerik XIV:n 1562 myöntämä verovapaus aatelisille ilman vastapalvelukseksi vaadittua ratsupalvelusta. Aluksi aatelisto sai verovapauden vain asumilleen tiloille, mutta myöhemmin verovapautta laajennettiin joihinkin muihinkin aatelisten omistamiin tiloihin. Kaarle XI peruutti säterivapauden isossa reduktiossa 1680-luvulla.[1]

Säteri (*ruots. säteri*) on rälssitalo, jonka omistaja oli vapautettu suorittamasta ratsupalvelusta. Tavallisesti aatelissuvun omistuksessa oleva pää- ja sukukartano.[1] Vuonna 1562 säädettiin, että kreivi oli vapautettu suorittamasta ratsupalvelua kolmelta, vapaaherra kahdelta ja tavallinen aatelinen yhdeltä talolta.

Tavallisten rälssitilojen omistus vapautettiin 1723 papistolle ja porvaristolle sekä 1789 myös talonpojille, mutta säterien omistus oli vielä tämän jälkeenkin aatelin yksinoikeus, josta saattoi poiketa vain kuninkaan myöntämällä erivapaudella. Tosin aatelinen omistaja saattoi pantata säteritilansa aatelittomalle haltijalle. Ruotsissa aateliston yksinoikeus säterien omistukseen lakkautettiin 1810 ja Suomessa 1864. Aateli oli loppuvaiheessa toivonutkin rajoituksen kumoamista, sillä se oli hankaloittanut säterimaiden myymistä.[2] Rälssitalot muutettiin Suomessa vuonna 1951 tavallisiksi perintötiloiksi. Rälssitalot olivat käytännössä menettäneet etuoikeutensa jo sitä ennen, koska maavero päättyi vuonna 1924[1] ja ratsupalveluvelvoite loppui 1700-luvun puolivälissä isojakouudistuksen yhteydessä.[1][3][4]

Forselles suvulle[2] 1767. Carl Ludvig Engelin suunnittelema kivinen uusklassistinen päärakennus valmistui 1818.

Kuva 1 Gertrud von Ungern

Elimäen kunta lunasti kartanon kreivi F. Bergiltä 1907, palstoitti maat torppareille tiloiksi ja muutti päärakennuksen vanhainkodiksi. 1960–80 –luvuilla rakennuksessa toimi

---

[2] **Af Forselles** on suomalainen aatelissuku. Suvussa on ollut kaksi haaraa, joista nuorempi sammui 1800-luvun lopulla. Myös vanhempaan haaraan kuulunut vapaaherrallinen haara on sammunut.

Suvun kantaisänä on pidetty 1600-luvulla elänyttä vehkalahtelaista Henrik Jordaninpoikaa, joka asettui 1653 perustettuun Haminan kaupunkiin ensin suutariksi ja majatalonpitäjäksi ja toimi myöhemmin vaurastuttuaan myös raatimiehenä. Hänen jälkeläisensä omaksuivat sukunimen *Forsell*, mahdollisesti Reitkallissa sijaitsevan Summajoen kosken mukaan, sillä hän omisti siellä maatiloja. Henrikin poika, Loviisan kaupungin perustajiin kuulunut pormestari Jakob Forsell aateloitiin vuonna 1767 nimellä *af Forselles*.[1] Hänen sukunsa introdusoitiin Ruotsin ritarihuoneelle vuonna 1775 aatelissukuna numero 2018 ja immatrikuloitiin Suomen ritarihuoneelle sen järjestäytymisen yhteydessä vuonna 1818 numerolla 143.[2] Hänen pojanpojanpoikansa, tykistönkenraali Edvard Gustaf af Forselles korotettiin vuonna 1874 vapaaherraksi ja hänen jälkeläisensä esiteltiin kaksi vuotta myöhemmin vapaaherrallisena sukuna numero 53. Tämä vapaaherrallinen haara kuitenkin sammui mieslinjalta hänen poikansa kuollessa vuonna 1933 ja lopullisesti 1953.[1][3] Jakob af Forsellesin toisesta pojasta lähti suvun nuorempi haara, joka omisti pitkään hänelle kuuluneen Strömforsin ruukin. Tämä haara kuitenkin sammui 1800-luvun lopulla. Sukua elää nykyään Suomessa, Ruotsissa ja Yhdysvalloissa.[1]

Suomessa on myös muita aatelittomia Forselles-sukuja, jotka eivät ole sukua af Forselleseille.[1]

kodinhoitajaoppilaitos. Engelin suunnittelema huvimaja on siirretty Seurasaaren ulkomuseoon Helsinkiin.

Moision kartano toimii nykyisin Elimäen kunnan omistamana taide- ja pitokartanona, jonka pysyvässä näyttelyssä on Pentti Hasun taidekokoelma, johon kuuluu mm. Wäinö Aaltosen veistoksia. Kartanossa on mahdollista järjestää mm. perhetilaisuuksia ja kokouksia. Lisäksi kartanossa toimii majoituspaikka.

Kuva 2 Carl Ludvig Engel

Kuva 3 Kreivi F. Berg

Kuva 4 Seija ja Pentti Hasu

Kuva 5 Wäinö Aaltonen

Kuva 1 Gertrud von Ungern 2
Kuva 2 Carl Ludvig Engel 3
Kuva 3 Kreivi F. Berg 4
Kuva 4 Seija ja Pentti Hasu 5
Kuva 5 Wäinö Aaltonen 5